

ANTOLOGIA

Ponç Pons

GRECITAT

and poor old Homer blind, blind, as a bat.

Ezra Pound

El sol crema espurnant
la ceguesa d'Homer
i a la platja esperant
sota un verd tamarell
hi ha una dona d'ulls trists
que escriu mots en la sorra.

Sobre el mar refulgent
lentament va surant
un sarcòfag amb cendra.

S'esvalota el xiscleig
d'efusius gavians...

És Ulisses que torna

TRISTIA

Al darrer món de Tomis,
cobert de terra estranya,

en una tomba ignota
que el vent salí colpeja,
potser visquis encara
en el record d'antigues,
enamorades dones
i et cantin vells poetes
com jo mateix que, líric,
madur pausat els versos
i plany dolgut, romànic,
la nostra vida incerta.
El temps, que tot ho esfondra,
solida el teu prestigi
i fa el teu nom de mestre
per sempre inesborrable.
Però ja clàssic, mite,
amant d'amor, ni el sexe
perdura i és inútil,
llorer marcit, la fama.
Tots som llavor d'oblit.
El celistre que corca
quaderns, carpetes, llibres,
ho amara tot de sal.
Ser feliç és un plagi,
escriure un deure amarg.
No vivim, les paraules
ens desviuen i ens fan,
cercadors enfebriats
de bellesa, perduts
presoners d'una pàgina.
Naufragam en gargots.
A l'Olimp, pura ossera
de castanyers i núvols
que el càlid sol grec besa,
els déus també s'han mort.
Tot és fum i no hi queda
ja res etern, Ovidi.

DICTAT D'AMOR

“L'amor que us hai en totes les parts m'ascla.”

Jordi de Sant Jordi

Desvetllat per neguits lleganyosos de mots,
veig la lluna que lluny deu brillar a Belleville
i em retorna descalç per teulats plens d'enyor
al mansàrdic embruix d'un París que era festa.
Jo tenia llavors fe vermella en Kropotkin,
febre d'àngels com Rilke i més fam que Vallejo.
Jo llegia temptat d'insurgent negritud
Aimé Césaire, Senghor, i escrivia llogat
a l'infern de Rimbaud, marginal, àvids versos.

¿Tant de temps ha passat? ¿No sóc ja aquell encès
jove d'àgils sentits que, en un gest amistós
de mitòman, llançà per Celan flors al Sena?
¿On són ara les neus de Villon o les roses
de Ronsard o les nits emporxades que, lent,
aprenia a Camus l'alfabet de ser un home?
Jo admirava Gauguin, jo també era Madame
Bovary i, amb els ulls sense alè pel Voyage,
exhumava atordit l'aspra prosa, el discurs
gargallós del calvari inclement de Céline.

Ara sé que cap cop simbolista de daus
no podrà mallarmós abolir mai l'atzar
ni cap líric vaixell no em durà cap al sud.
Existesc perquè escric. Pàl·lid d'albes, illenc
medul·lar que s'abraça a la llengua, maldorm
sempre amb ploma i papers enllibrats vora el lliit
per si arriba, com ara, imparabile el poema.

Jo no vaig seure mai al Deux Magots o al Flore,
ni vaig ser-te infidel ni et vaig dir cap mentida.
Jo em cercava gelós de ser lliure per verds
bulevards de bell nom que amb els dits balbs d'hivern
ja evocava abocat sobre un atlas romput
quan als límits del vent naufragaven gavines.

Trescador de carrers utrillans que conec
com els grops de la taula tacada on escric,
duc gravat a la pell salabrosa el perfum
d'una tarda estival que, feliç i estranger,
al vell Bois de Boulogne, amb tendresa i pa dur,
vaig llegir, lluminoses, les Cartes a Theo.

Madur d'anys i records que rosega l'oblit,
menorquí fins al moll emblancat dels meus ossos,
t'estimava i t'estim amb un cremant amor...
Mentre et mir segrec ara, estigmat, poesia.

Jo també em moriré a París amb ruixada.

No puc ésser ni sóc més que literatura!

PALINURO

Encallat entre els bruts
esquelets destrossats
de vaixells a una platja
ignorada i ardent
pel sol fort del migdia
amb els ulls abrasats
de claror sent el gust
llatzerant de la sal
resignada que cou
estrangera i silent
assumeix savi d'anys
la bellesa cruel
de ser un home vençut
sense llengua ni pàtria.

CALA'S MORTS

Llueve sobre mi infancia

I

Vora el mar brau del nord dret veig ploure la pluja
Rere aquest nus al coll s'amuntega la infància
No viurem ja mai més els hiverns crus de l'illa
Ni al furtiu safareig nedarem mai més nus
Ara el temps esburbat presagia eixorquesa
I un retorna feliç als versos dalt sa cambra
Corríem pels hortalers d'espessa fruita lliures
Jugàvem a foners per camps sembrats de cards
No sabíem alegres que fóssim tan pobres
El sexe no era encara afronta ni pecat
Les vetllades s'omplien de contes i mites
El vent s'encelistrava al cor ple de bondat

II

Fills del mar i la calç amb camamil·la als ulls
Descobríem els noms dels ocells emboscats
Ens vestíem de llum a les platges ardents
Amb sorra esmerilàvem gregament el cos

La sal creixia als patis verds sota el raïm
No sabíem que el món existia i que enllà
De les costes de l'illa hi hagués altres déus
Un vell atlas romput em va obrir tots els ports
Vaig llegir l'*Odissea* entre mates i pins
On són ara els senders desvirgats de Son Bou
O els tendals de canyís vora els verds tamarells
Sobrevolen Addaia sornuts gavians
Aquí encara hi ha gestos de Guerra Civil

SA FIGUERA VERDA

He acomplert el meu somni
de tenir un solitari
terreny verge en el camp.
He comprat un poètic
paisatge menorquí.
Ara faig paret seca
i desbrós de brutícia
velles tanques que el temps
ha florit d'abandó.
En el fons el que vull
és poder fer-hi versos,
lliure, enfora del món.
Aquí puc ser un secret
eremita salvatge
i escriure tranquil
com un nou Thoreau illenc.
He penjat uns quants nius

per a ocells i he sembrat
en filera un camí
medieval de xiprers.
De moment no escric gaire
ni llegesc com abans.
Tot el dia llev còdols.
Com a mínim dorm bé.
No hi ha insomni que valgui.
De cruixit, ni em desvetll.
Quan em mir adobant
amb tendresa la terra,
fent paret o cavant,
veig profunda i austera
la mirada de Tolstoi.
Ell va dir que l'ofici
d'escriure corromp l'ànima
i va fer, per fugir-ne,
a estones de pagès.
Il·lusos ens servim
amb goig de les paraules
i al final acabam
desvalguts esclaus seus.

Cal esser demiürgs.
Poesia i poema
no són sempre el mateix.
Religió, màgia, mística,
exercici verbal,
constel·lació de signes
o missatge formal?
Tot és simple i senzill.
Ja no cal travessar
cap carrer per fugir,
com Quasimodo amb versos
dins l'abric curt, de casa.
Tot està més que dit.
El futur d'atzucac
que en els murs de marès

tenia culs de bòtil
s'ha obert camps a través
entre tanques d'ullastres.
Sé que açò és ser feliç.
Podaré les figueres.

OBITUARI

People change and smile
but the agony abides.

T. S. Eliot

He anat a caminar pel camp fins a Son Bou
i he vist els trencs solcant l'enfront de Llucaquelba
Sota un cel generós perfumat de llençisca
les figueres lliuraven enterra els seus fruits
Pel barranc verd d'Es Bec entre Ses Canessies
Son Boter dava a un mar d'un profund blau turquesa
Desterrades les aus orfe d'antigues dunes
jo em pensava gelós que el paisatge era nostre
dins les síquies la gent llença llaunes i fems
Ara em tanc en la nit de Sa Rocassa i cant
amb amor tot allò que perviu d'aquesta illa
explotada que estim amb dolor de fill pària
Ja no hi ha vellmarins pels penyals de Fornells
S'omplen totes les cales de bars i de murs

La llum grega es tenyeix de renous asfaltats

L'idioma en què escric no l'entenen ni els morts

ECCE HOMO

a Fernando Pessoa

No ho creuràs, però res.
Els capvespres me'n vaig
a S'Estància i tot sol,
envoltat d'animals,
pod ullastres, escric
fins que és tard i ja fosc
m'assec dins la cabana
de còdols i entre espelmes
convers amb Déu que tracta
d'apaivagar integristes,
defuig reaccionaris,
té por de talibans.

Com en el bell poema
d'Ernesto Cardenal
on parla dels trapencs
que s'aixequen de nit
i encenen les mampares
i obren els seus Salteris
i els grans Antifonaris,
jo encenc voltat de moixos,
gallines, bens, tortugues,
tot el meu espelmari
i res a Déu pels fills.

Sé que no em salvaré,
menorquí espoliat,
de la insomne passió

de llegir tots els llibres.
En el fons crec de cor
que tot és sembrar fum
i encaçam en va el vent
de la Literatura.

Tanmateix ja he viscut
conformat els meus cinc
minuts banals de fama
i ara tenc tot el temps
del món per descobrir
qui sóc, d'on vénc i on vaig.

Potser fóra millor,
ple de vida i bondat,
caminar per la neu
sense petges ni rumb
i no dir res com Walser.

Tanmateix d'aquest foc,
incurable defici,
sols en quedarà el nom
en un llibre de text,
un carrer dedicat,
una estàtua amb coloms.

Escrivim per ser eterns
i al final ens morim.

He burxat, per trobar
les arrels del neguit,
la ferida que du,
sinuosa i roent,
de ca nostra al portal
lusità del teu pis.

Tu ja saps que el poder
literari fa olor
de podrit i ha perdut
la vergonya i el cànon.
Per açò, retirat
de feruma, escrivisc
com si no hi hagués món
i fos l'últim parlant
d'una llengua ja morta.

Al final sé que tot
serà res i no hi ha
més futur que l'oblit,
però crec que ha valgut,
a pesar del dolor,
la pena aprofitar
per fer versos la vida.

UN TAL WALSER

Ha vingut caminant a Sa Figuera Verda
i ha demanat confús: On és la neu?
Li he explicat que a Menorca mai no fa prou fred
i les nostres muntanyes només són pujols.
Ha somrigut benèvol. Hem anat
a passejar en silenci i ha intuït
content estranyes formes en els núvols.
Ha besat un ullastre, ha acaronat
una paret i en veure les figueres
que tenen dos-cents anys, emocionat,
s'ha llevat el capell per fer una reverència
i ha dit: Són ben iguals que les que hi ha a La Bíblia!
Mentre tornàvem M'ha contat que escriu
una història difícil sobre uns germans Tanner.
Asseguts a l'aljub hem vist pondre's el sol.
Tenia els ulls molt blaus i el pensament molt lluny.

De cop, ha fet un gest d'adéu i se n'ha anat,
com una ombra que fuig, cap a Binifamís.
Quan passava espectral amb paraigua pels horts
plens de fruita cap gos s'ha atrevit a lladrar.

PEDRES CREMADES

El cultiu de les lletres
no necessita del tracte mundanal.

Ningú no em sent entre l'immens boscatge,
però la blanca lluna m'íl·lumina.

Wang Wei

Sàtir castrat.
L'enyorança té el rostre
d'unes illes perdudes.

Terra natal.
El poema és un hort
que espicassen gavines.

Brut de ciutat,
acaron un pi ver
com si fos una dona.

Pel riu cansat,
que mena lent als límits
del món, naveguen branques.

Llengua mortal.
També efímer fulgeix
el que escric damunt l'aigua.

Salta un llagost.

D'amagat i corrent,
els al·lots roben gínjols.

Nafra de sol,
bassa eixuta. El camí,
ple de pols, serpenteja.

Un còdol més
entre el pedreny; la musa
somriu decapitada.

Terra d'adéus.
Brillen càlids els ulls
del mussol sota el ràfec.

Sexe lunar
alzinant-se en la nit...
Meulen àvids els moixos.

Grius i moscards.
A la llum d'un quinqué
raspa antiga la ploma.

En va m'entest
a escriure versos, mots...
Jo el que vull és besar-te!

Odes i èglogues.
Les pedres que ara cantes,
sol grec, de llum s'abillen.

Perdut pel verd
tirany que espès s'endinsa
pel bosc, perora un faune.

País d'oblit.
Les aus travessen mudes
un cel de velles cases.

Descalç, ocult
entre el pinar faig mots
encreuats amb les nimfes.

Fills avortats
d'aquesta illa on, bronzents,
senyoregen les mosques.

Els bells records
que vam sembrar quan érem
al-lots, no ressusciten.

Terra de mar.
Ja no hi ha ni horitzó.
Sent plorar les gavines.

Pins i matolls.
Cap a casa, de nit,
m'acompanya el sender.

Home de mots
insulars despentin
amorós la gramàtica.

DIVAGAVARI

La juvenil emoció que els versos de Neruda no em tornaran a produir.

L'aventurer il·lustrat dels llibres de Jules Verne que no podré ser.

L'amor il·lús i apassionat del poeta romàntic que ja no viuré.

El francès quotidià d'Andernos que he perdut i oblidat.

Les *baguettes* i les pomes de la tardor a Belleville.

Els quadres de Van Gogh. Les illes de Gauguin.

Les dones i els paisatges exuberants que va veure el capità James Cook.

Aquells vespres d'hivern que en la freda buidor de la biblioteca sentia el tam-tam i seguia la ruta africana de Livingstone.

Tots els poetes que he volgut esser i no he estat.

L'olor ja irretrovable de la tinta als dits, al cor i a les llibretes de cal·ligrafia.

La nit antiga que vaig veure sortir el sol a un banc empescoat i humit de la Praça do Imperio, a Lisboa.

Les històries que conten els baleners de Faial i l'ànima llustrosa del fantasma errant d'António Nobre vora el mar abandonat de Corvo.

La tristesa que em cur llegint el portuguès clar i net de Miguel Torga.

Les cançons de Jacques Brel.

El silenci de Galluzzo, la verdor alterosa de Subiaco i la serena santedat d'Assís.

Els haikús de Kobayashi i Basho.

Son Bou sense més ombra que la dels pins i els frondosos tamarells besant la platja d'un Macaret perfumat de murtra i romaní.

L'al·lot de calçons curts, somiador i malaltís, que va llegir el Quixot.

L'enganyós vi dels versos rubaiaitians de Khayam.

Les ciutats de Macondo, Santa Maria i Comala.

La muntanya del Toro sense autobusos ni antenes i els ermitans bondadosos de llarga barba i rosaris.

La por d'haver sentit d'al·lot massa sermons al·lucinants sobre l'Apocalipsi.

Les nits de febre llegidora i *amour fou* a Mallorca.

La Samoa de Stevenson, l'Alpujarra de Brenan, el Deià de Graves.

L'encens de llargues misses, el pecat mortal i l'ull escrutador d'un Déu en qui ja no puc creure.

Els bigotis de Nietzsche, les cartes de Flaubert, la moral de Kropotkin.

La terra màgica que els ulls mesquins i cobdiciosos dels conqueridors no van descobrir mai.

El somriure de Kafka.

L'eremita lul·lià que si no s'entén per llenguatge ho fa per amor.

Les illes gregues i els masclíssims monestirs abruptes del Mont Athos.

El barri de Malastranà i Vladimir Holan escrivint de nit en el silenci marginat de Kampa.

Els volums subretxats i la lletra petita, espessa, cegadora de Canetti i Sábato.

El cant gregorià. La música barroca...

El naufragi infinit i l'infern literari de l'eternitat.

SALMAIRE

Perquè hem lluitat per arribar a ser un poble

Perquè hem viscut per construir una pàtria

Perquè hem estat vilipendiats pels nostres

Perquè estimam de ver la llengua i l'illa

FILIUS INSULAE

Facit indignatio versum

Juvenal

Sóc al bosc de S'Artiga i és hivern

Fa fred

M'he llevat les sabates

Ara escric caminant descalç entre el pinar

Així sent bé la terra

L'antiga i aspra terra endogalada

Dels avis dels besavis dels meus avis

Hi ha xalets il·legals

Hi ha dos gossos que borden

Amargats amb lladrucs de pell negra i piscina

Hi ha un citröen tirat

una moto una cuina

un sofà (no mentesc!)

un be mort i un somier

Jo volia només fer un poema bucòlic

Escriure És bell el camp entre els turons de l'illa

Cal que cremi els records d'uns paratges de faula

No sé viure sotmès ni amb mirada turista

Al pou sec hi ha enderrocs però brillen els brucs

Som indignes del do d'haver estar menorquins

STALKER

La soledat de l'home insomne entre la nit

que sap que Déu és mort i haurà d'anar a fer feina

L'ofegor de la fosca feixuga i cruel
que es recrea en ferides de gent que fan mal
El son d'un altre cos calent que dorm feliç
al seu costat i el buit que han soscavat els anys
La penombra del jorn de matinada el brusc
soroll d'un cotxe esquiu creuant ronc el carrer
Els llibres apilats els versos corregits
La tristesa de l'home aclaparat pel món
que es troba amb els ulls plens de desconcert enmig
del cantó més perdut on s'esfondra l'edat
El gust del te calent un cor de monjos fluix
i Déu que ressuscita i fa que surti el sol
sobre el poble on la gent ja es comença a aixecar
La serenor de l'home endillunsat que surt
a treballar i fa versos fílmics dins el cap
i arriba a l'Institut i diu bon dia a tots
i parla de futbol i fa acudits i riu
mentre va covant versos i acubat pel pes
del món explica història literària a un munt
d'al·lots que sobreviuen a l'escola i fan
faltes d'ortografia juguen xerren són

tan humans que no és just que els suspengui la vida
i ell els parla amatent de tot allò que és art
i diu bellesa goig diu aventura i diu
que visquin amb passió que escriguin que llegeixin
que viure és estimar i que estan aprovats tots

**ISÂM YASIN AL MANURQÎ (1233 - 1287)
ESCRIU DE NIT, ABANS D'ENTRAR EN
BATALLA, EL SEU DARRER POEMA
D'AMOR.**

I

Jo que no he reulat mai davant pors o dubtes,
ara trist m'arrosseg per una dona i tast
l'aigua amarga del pou de la malenconia.
He llegit vells tractats de poetes i savis,
però no hi trob consol ni remei perquè el mal
que em devora defuig normes, regles o lògica.
Puc tenir qualsevol cos de jove que vulgui,
però és ella el defici que em fa ser infeliç.
Sap que m'ha posseït i com una taranta
m'inocula el verí fred de la indiferència.
No agraeix els regals ni respon als elogis,
només calla i somriu amb malícia excitant.
Estimar-la és un feix de dolor i desventura.
El seu agre desdeny fa un cruel gust de plany.

II

L'amor és un indòmit cavall que et descontrola
i et fuig i et tira enterra i et pot desbarrancar.

Record les nits ardentes d'apassionades cites,
les hores encantades d'enfetillant festeig.

Em delia pel nèctar purpuri dels seus llavis,
em lliurava a la màgia atzabeja dels seus ulls.

Ara em cega la ràbia, m'ofeg de gelosia
i veig que el temps que em queda serà un salaç sofrir.

Mentre els papallons volen en torn de la bugia,
les llàgrimes dissolen la tinta amb què li escric.

En zel, com una bístia, fermat de cos i ànima,
don voltes a la sínia adorable del seu nom.

Estrany al que m'envolta, abans d'entrar en batalla,
malalt i sense forces, em sent vençut d'enyor.

Esmussa i rovellada, ja no té tall ni punta
la meva simitarra de degollar enemics.

Per viure així, en carn viva, val més que m'esquarterin.
Sóc l'ombra d'una pena roent que em va matant.

No vull cap cel de verges hurís si no hi ha ella.
L'infern serà més plàcid que aquest sagnant turment.

La veig com un poema que em dol per tota l'illa.
Respir i sent i em corca per dins el seu perfum.

Camí de la desfeta final despunta l'alba
i sé que els ulls que em miren ja són els de la mort.

CALÇOBRE

Perquè escriure és també donar un sentit al món
I salvar del neguit un temps mortal absurd
Persever en la nit tot cercant fervent mots
Que emotius m'apuntalin fets versos la vida

A LA POESIA

Des d'una illa de mots,
entre ullastres i llibres,
mentre sent, escoltant
la bellesa del vent,
que escriure és respirar,
comprendre, fer l'amor
i l'art ens humanitza,
t'ho diré passional:
t'estim i sense tu
res tindria emoció
ni seria tan cert
açò que en diuen viure.

Amb les llengües del cor
i tinta com el mar
generós de les illes,
semprem versos per fer
florir lliures i oberts
al sagrat cos del món
sentit i veritat.

Més que d'on hem nascut
som del lloc que estimam
i lectors agraïts
que tenim el que dam
feim diversos un sol
gran poema on no hi ha

més pàtria que la vida.